

Adam Białobrzeski

Nowe Muzeum Niepodległości : program przekształceń zespołu muzeów

Niepodległość i Pamięć 23/1 (53), 303-320

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adam Białobrzęski

mgr inż. architekt

Nowe Muzeum Niepodległości. Program przekształceń zespołu muzeów¹

Przebudowa dawnego pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów jest elementem szerszego programu zmian, które zgodnie z założeniami, mają objąć wszystkie placówki, w tym również X Pawilon Cytadeli Warszawskiej i Pawiak. Celem programu jest poszerzenie oferty ekspozycyjnej i edukacyjnej zespołu muzeów, co z kolei ma zaowocować przyciągnięciem większej liczby zwiedzających. Program przekształceń ma również umożliwić zintegrowanie promocji i popularyzacji muzeów m.in. poprzez stworzenie centralnego zespołu informacyjnego, umieszczonego w węzłowym punkcie m.st. Warszawy, w bezpośrednim sąsiedztwie Placu Bankowego.

Teren przy X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej posłuży do stworzenia Regionalnego Centrum Digitalizacji, Magazynowania i Konserwacji Zbiorów. Zaplanowano utworzenie specjalistycznych magazynów, wszechstronnie wyposażonych pracowni konserwacji i digitalizacji.

Do RCDMK przeniesione zostaną zbiory znajdujące się obecnie w poszczególnych placówkach. Przyjęto, że w planowanych magazynach, znajdzie się również miejsce na obiekty z innych muzeów regionu mazowieckiego. Przedsięwzięcie obejmuje zorganizowanie centrum szkoleniowego, w którym wysokiej klasy specjaliści pracujący

¹ Od redakcji: Tekst jest opisem prezentacji publicznej w ramach Kolegium Naukowego w Muzeum Niepodległości w dniu 20 stycznia 2016 roku.

w RCDMK, będą dzielić się swoją wiedzą, z zakresu konserwacji i digitalizowania zbiorów, z kolegami z innych jednostek.

Przewidziano zachowanie przestrzeni ekspozycyjnych oraz służących do realizacji programów edukacyjnych w X Pawilonie. Zgodnie z założeniami programu, RCDMK powinno być realizowane równoległe z przebudową pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów, w celu zapewnienia przestrzeni, potrzebnej do składowania zbiorów, przechowywanych obecnie na terenie pałacu.

Infrastruktura Muzeum Więzienia Pawiak zostanie w pierwszym rzędzie wzbogacona o dodatkowe przestrzenie ekspozycyjne i edukacyjne. Zakłada się również budowę nowej części administracyjno-socjalnej. Elementem planu przekształcenia jest także realizacja zewnętrznej ekspozycji stałej, z założenia zawsze dostępnej, niezależnie od godzin otwarcia muzeum.

Odrębną, aczkolwiek potencjalnie równie ważną, wielowątkową kwestią, jest stworzenie, przy wykorzystaniu części terenu, Muzeum Antyfaszystowskiego wraz z Międzynarodowym Instytutem Antyfaszystowskim. Placówka taka mogłaby włączyć się w dyskusję i kształtować narrację dotyczącą faszyzmu oraz wszelkich współczesnych zjawisk, bazujących lub tożsamyh z tą ideologią. Warto podkreślić, że obecnie w żadnym kraju na świecie nie funkcjonuje instytucja o podobnym charakterze.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów, a także teren zlokalizowany w jego sąsiedztwie, w kontekście integracji zespołu muzeów, pełnił będzie bardzo istotną rolę. To właśnie na przedpołu budynku stworzony zostanie, bogaty, w różnorodne elementy, Skwer Niepodległości, w ramach którego przewidziano m.in. budowę centralnego punktu informacyjnego – Przystanek Muzeum Niepodległości. W budynku, oprócz poszerzenia powierzchni ekspozycyjnej, udostępnienia zbiorów biblioteki, zapewnienia nowoczesnej przestrzeni służącej do realizacji programów edukacyjnych, zaplanowano jednocześnie realizację Forum Myśli Niepodległościowej. Z założenia, FMN ma być miejscem ścierania się poglądów, prowadzenia wielonurtowej dyskusji, przez szerokie grono uczestników, jak się zakłada, o odmiennych poglądach w zakresie bieżącej polityki oraz kierunku rozwoju spraw polskich.

Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów

Krótką historia miejsca

Najprawdopodobniej w latach dwudziestych XVIII wieku teren, na którym mieści się pałac w obecnym kształcie, nabył Jan Jerzy Przebendowski. Po zakupie nieruchomości, zdecydował się na przebudowę zabudowań, która była realizowana w latach 1727–1732.

Po śmierci fundatora, spadkobiercy rzadko korzystali z pałacu. W latach 1760–1761 wynajęto go posłowi hiszpańskiemu, który włączył się organizacją wystawnych balów, na których pojawiała się ówczesna śmietanka towarzyska Warszawy.

W 1766 roku pałac został sprzedany Kossowskiemu. Roch Kossowski zmienił wyposażenie, a także zdecydował o przebudowie oficyn, wg projektu Szymona Bogumiła Zuga. Niewielkim przekształceniom podlegało również wnętrze pałacu.

Po śmierci Rocha Kossowskiego w 1808 roku, pałac przez ponad sześćdziesiąt lat był wynajmowany różnym osobom i stawał się czasowo siedzibą instytucji, fabryczek, składów, sklepów.

Od 1808 roku w pałacu mieścił się Hotel de Hamburg. Wkrótce na terenie posesji, zorganizowano również lokale gastronomiczne, w tym słynną restaurację Gąsiorowskiego, kawiarnię oraz Zajazd Białoostocki. W 1816 roku, w oficynach pałacu ulokowano Fabrykę Guzików oraz Wszelkich WYROBÓW Metalowych i Pieczętarskich K.Z. Muncheimera. W 1839 roku w pałacu mieścił się Urząd Kontroli Służących, a od 1842 roku Trybunał Handlowy. We frontowej oficynie zorganizowano sklep z lampami, a na terenie posesji skład mebli majstrów stolarskich. W latach pięćdziesiątych XIX wieku w pałacu umieszczono „zakład piwa bawarskiego”.

Dopiero przejście pałacu w 1863 roku przez Jana Zawiszę, doprowadziło do przywrócenia obiektowi pierwotnej funkcji – siedziby możnego rodu. Po przejściu obiektu, zdecydowano o realizacji kolejnej, trzeciej już przebudowy pałacu. Do najbardziej intrygujących elementów nowego wystroju obiektu, zaliczyć należy pracę *Światło i mrok* autorstwa H. Siemiradzkiego, która ozdobiła plafon westybuli. Malowidło budziło wiele kontrowersji, lecz być może również dzięki temu właściciel obiektu organizował odpłatne oglądanie dzieła.

W 1912 roku budynek przejął Janusz Radziwiłł, w rękach którego obiekt pozostawał do momentu przejściu pałacu przez państwo po II wojnie światowej. W tym okresie obiekt nie uległ żadnym poważnym przeobrażeniom.

Okres II wojny światowej był zdecydowanie najgorszy w dziejach pałacu. Ocenia się, że 70% obiektu uległo zniszczeniu na skutek działań wojennych. Zgodnie z pierwotnymi decyzjami, pałac miał być rozebrany, w związku z planowaną realizacją Trasy W-Z. Ostatecznie zdecydowano się na skorygowanie biegu tras komunikacyjnych i zachowanie budynku. We wrześniu 1947 roku przystąpiono do prac budowlanych, mających na celu odbudowę pałacu oraz likwidację oficyn. Pałac poddano licznym przekształceniom, tak w zakresie bryły, jak i dekoracji. Do 1954 budynek służył związkom zawodowym. Później podjęto decyzję o przeznaczeniu go na Muzeum Lenina.

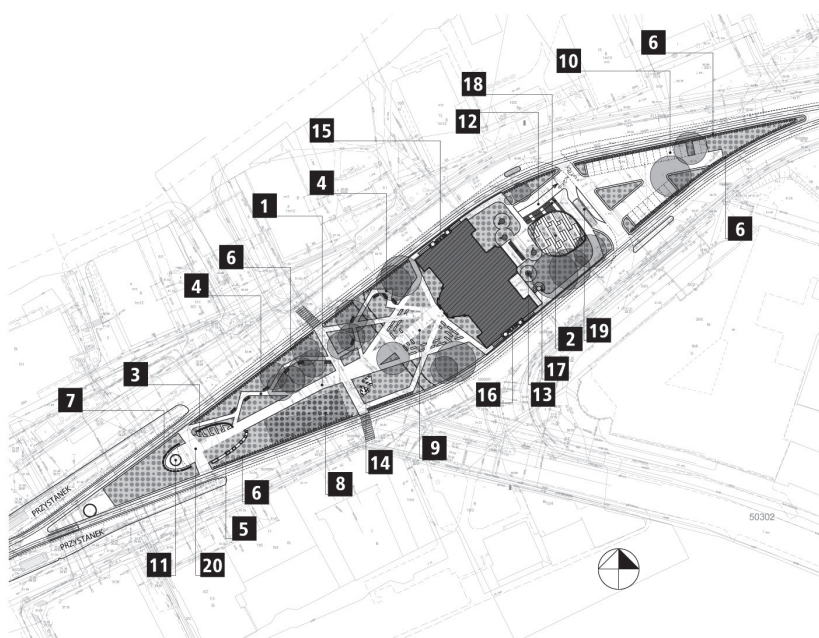
W 1990 roku stworzono Muzeum Historii Polskich Ruchów Niepodległościowych i Społecznych, które później przyjęło nazwę Muzeum Niepodległości.

Miejska wyspa

Efektom decyzji podjętych podczas odbudowy pałacu, w szczególności w zakresie infrastruktury miejskiej, było odcięcie budynku od reszty miasta, za pomocą ruchliwej arterii – dzisiejszej alei „Solidarności”. Stworzono swego rodzaju wyspę miejską, dość trudno dostępną, bez jasno określonego charakteru. Obszerna przestrzeń, znajdująca się na przedpolu pałacu od strony zachodniej pozostaje do dziś niewykorzystana. Jedynymi użytkownikami są osoby przekraczające aleję „Solidarności”, przemieszczające się z południowego Śródmieścia do północnej części miasta. Łatwo można zauważyć, że nie pozostają one długo w tym miejscu. Każdorazowo jest to co najwyżej kilka minut, w trakcie oczekiwania na zmianę świateł na przejściu dla pieszych. Równie mało wykorzystywany jest teren znajdujący się na tyłach pałacu, po jego wschodniej stronie. W miejscu pełniącym dawniej funkcję ogrodu, zorganizowano parking. Zwraca uwagę brak zapewnienia dostępu do terenu osobom niepełnosprawnym. Istniejące schody, prowadzące do wejść bocznych, w układzie z barierką bezpieczeństwa wygradzającą linię torowiska tramwajowego, tworzą barierę niemożliwą dla pokonania.

Paradoks lokalizacji

Paradoksalnie, obecna lokalizacja może, przy odpowiednio sformułowanym programie, stanowić o sile miejsca i jego rozpoznawalności. Dużym atutem jest położenie w centrum miasta i powiązanie terenu, znajdującego się na przedpolu Muzeum Niepodległości z węzłem przesiadkowym plac Bankowy. Na placu Bankowym krzyżują się trasy kierunku północ-południe oraz wschód-zachód, w przypadku linii tramwajowych oraz autobusowych. Tutaj zlokalizowano również stację metra. Właściwie zaaranżowany teren może być trwałą wartością nie tylko dla pasażerów komunikacji miejskiej, lecz również dla mieszkańców okolicznych budynków mieszkalnych.

Rys 1. Projektowane zagospodarowanie terenu wokół pałacu
1 – Aleja Centralna, 2 – amfiteatr, 3 – czytelnia otwarta, 4 – Droga Bohaterów 5 – ekspozycja, 6 – ekspozycja stała, 7 – ekspozycja multimedialna, 8 – „Górka Generała”, 9 – plac wejściowy, 10 – parking na 25 samochodów, 11 – punkt informacyjny/kawiarniany „Niepodległa”, 12 – rampa zjazdowa, 13 – świetlik z rzeźbą, 14 – „Ułani”, 15 – wejście dla niepełnosprawnych, 16 – wejście do restauracji, 17 – wejście klatki ewakuacyjnej, 18 – wejście ogrodowe, 19 – zatoka dla autobusu, 20 – Przystanek Muzeum Niepodległości

Skwer Niepodległości

Przekształcenie terenu wokół pałacu Przebendowskich ma przynieść korzyść nie tylko Muzeum Niepodległości czy zespołowi muzeów jako całości. Korzyść ma odnieść również miasto. Przewidziane projektem działania inwestycyjne, mają, poprzez m.in. program adresowany do różnych grup użytkowników, na stałe włączyć miejską wyspę na powrót w tkankę miejską. Poprzez stałe elementy zagospodarowania, cykliczne imprezy realizowane na zewnątrz budynku, a także dzięki jednorazowym wydarzeniom popularyzatorskim, animowana przez Muzeum Niepodległości przestrzeń Skweru Niepodległości na stałe zagości w świadomości warszawian. Proponowany program Skweru Niepodległości ma za zadanie wciągać potencjalnych użytkowników terenu coraz głębiej, w kierunku wejścia głównego do Muzeum Niepodległości i tym samym zachęcić do odwiedzin i obejrzenia ekspozycji ulokowanej w budynku.

Przystanek Muzeum Niepodległości

Przystanek Muzeum Niepodległości, najdalej wysunięty na zachód element założenia Skweru Niepodległości, ma być wielofunkcyjną przestrzenią, konkurencyjną dla istniejących przystanków komunikacji miejskiej. Zbliżenie projektowanego elementu do miejskiej infrastruktury przesiadkowej, zapewni użytkownikom komunikacji publicznej komfort korzystania z nowej przestrzeni, bez obawy o przegapienie wybranej wcześniej godziny odjazdu tramwaju lub autobusu.

Przystanek Muzeum Niepodległości składać się będzie z punktu kawiarniano-informacyjnego „Niepodległa”, ogólnodostępnej czytelnicy zewnętrznej oraz stałej ekspozycji multimedialnej. W barku kawowym, współgrającym z kawiarnią/restauracją zlokalizowaną w Muzeum Niepodległości, będzie można zakupić, tematycznie oznakowane i nazwane, ciepłe napoje oraz drobne przekąski. To będzie także centralny punkt informacyjny, którego zadaniem będzie popularyzacja nie tylko pałacu Przebendowskich, znajdującego się nieopodal, lecz również pozostałych placówek, w tym Pawiaka oraz X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

Stała ekspozycja multimedialna, w formie interaktywnych paneli, zapewni dostęp do wybranych treści, związanych z aktywnością placówek muzealnych. Przyjęto, że oprócz informacji o ekspozycjach

stałych i czasowych, można będzie również zapoznać się z ofertą Muzeum Niepodległości w zakresie wydarzeń kulturalnych organizowanych cyklicznie lub jednorazowo. Dla osób chcących poszerzyć swoją wiedzę zaplanowano zorganizowanie zewnętrznej, otwartej czytelnicy, która będzie zaopatrywana przez Muzeum Niepodległości w publikacje. Przyjęto zasadę, że potencjalni czytelnicy będą, po zapoznaniu się z publikacją, pozostawiać ją dla kolejnych osób.

Droga do Niepodległości

Z Przystanku Muzeum Niepodległości, wyprowadzone zostaną dwie alternatywne trasy, umożliwiające dotarcie do wejścia głównego. Pierwsza z nich, Aleja Centralna/Droga do Niepodległości, umieszczona jest na osi założenia.

Rys 2. Aleja Centralna – Droga do Niepodległości z instalacją Ułani

Przy alei, w dwóch punktach, umieszczone zostaną dodatkowe atrakcje, przeznaczone dla młodszych użytkowników. Pierwszą z nich będzie tzw. Górka Generała, która pozwoli młodym zdobywcom, poczuć się jak dowódca armii, który zgodnie z historycznymi zasadami taktycznymi, komenderował podległymi mu oddziałami, kontrolując rozwój sytuacji na polu bitwy ze wzniesienia. W sezonie zimowym element ten będzie doskonałym miejscem, szczególnie dla małych dzieci, umożliwiającym zjeżdżanie na sankach.

Instalacją przestrzenną, znajdującą się bliżej wejścia do pałacu, będzie zabawka terenowa Ułani. Planuje się realizację dwóch układów po pięć rzeźb każda. Rzeźby, w postaci nowoczesnych w formie koników, ustawione będą w charakterystyczny dla kawalerii sztyk klinowy. Dzięki specjalnie dobranym gabarytom rzeźb, z zabawek będą mogły korzystać mniejsze dzieci.

Rys 3. Końcowy fragment Drogi Bohaterów

Droga Bohaterów

Druga trasa, umożliwiająca dotarcie do wejścia głównego, to Droga Bohaterów. Wzdłuż lekko meandrującej alejki, umieszczone zostaną tablice szklane, zawierające krótką informację oraz grafikę, przedstawiającą wizerunek postaci historycznej, która aktywnie działała na rzecz idei niepodległości w naszym kraju. Przed tablicami zaprojektowano ławki, które zachęcać będą do dokładniejszego zapoznania się z postacią. Każda z ławek wyposażona będzie w gniazdo słuchawkowe, dzięki któremu będzie można odsłuchać przygotowaną przez Muzeum Niepodległości audycję, dotyczącą danej postaci.

Plac wejściowy

Droga do Niepodległości oraz Droga Bohaterów, kończyć się będą na placu wejściowym, znajdującym się przez wejściem głównym do Muzeum Niepodległości. Zaprojektowano przestrzeń dostępną jedynie dla pieszych, całkowicie wolną od ruchu kołowego. Plac wyposażony w układ ławek ma być miejscem spotkania się grup wycieczkowych, punktem startowym odwiedzin wnętrza budynku. Plan przewiduje likwidację łącznika-przejazdu na przedpolu pałacu, co umożliwi oddanie całości terenu pieszym.

Rys 4. Plac wejściowy

Część wschodnia – ogrodowa

Część wschodnia, na tyłach pałacu, zostanie połączona z placem wejściowym, za pomocą układu ramp i ścieżek, poprowadzonych wzdłuż bocznych elewacji budynku. W części ogrodowej zaprojektowano budowę amfiteatru, który będzie pełnił funkcję kina letniego lub może być wykorzystywany podczas zajęć w formule „zielonej szkoły”. Bezpośrednio w rejonie tarasu zewnętrznego zaplanowano umieszczenie rzeźb, które ustawione były w ogrodzie przed wybuchem II wojny światowej. Przewiduje się wykorzystanie do tego celu posągów odzyskanych niedawno przez Muzeum Niepodległości.

Na zamknięciu części ogrodowej, tuż przed przejazdem, łączącym jezdnie alei „Solidarności”, przewidziano wykonanie zatoki dla autokarów. Wyposażona w pas rozdzielający, umożliwić będzie bezpieczne korzystanie z pojazdów. Dzięki bezpośredniemu skomunikowaniu z projektowanym wejściem ogrodowym, usprawni docieranie do obiektu, szczególnie w przypadku większej, zorganizowanej grupy odwiedzających.

Rys 5. Część ogrodowa z amfiteatrem

W związku z planowanymi przekształceniami terenu, przewidziano również przebudowę parkingu miejskiego, znajdującego się za wschodnim przejazdem. Projektowana reorganizacja umożliwi wygospodarowanie większej liczby miejsc parkingowych, niż to ma miejsce w przypadku dotychczasowego układu.

Miejska Wizytówka Muzeum Niepodległości

Wzdłuż całego przebiegu granic terenu, tj. części zachodniej i wschodniej, zaprojektowano realizację Miejskiej Wizytówki Muzeum Niepodległości. Instalacja przestrzenna, o zmiennej wysokości i wystroju, będzie oddzielała Skwer Niepodległości od torów

tramwajowych oraz jezdni. Taka forma stałej ekspozycji, przyczyni się do zwiększenia komfortu akustycznego oraz zapewnienia bezpieczeństwa osobom przebywających na Skwerze Niepodległości.

Rys 6. Miejska Wizytówka Muzeum Niepodległości od strony północno-wschodniej

Przede wszystkim jednak Miejska Wizytówka Muzeum Niepodległości ma zwracać uwagę przypadkowych przechodniów i podróżnych oraz zachęcać do eksploracji najpierw Skweru Niepodległości, a w rezultacie samego muzeum. Na projektowanej formie przestrzennej, o długości bliskiej 350 metrów, nadrukowane będą zdjęcia historyczne. Zadbano o to, aby zdjęcia te były czytelne dla różnych użytkowników przestrzeni wokół, w tym przechodniów, podróżujących tramwajami, autobusami oraz samochodami.

Muzeum

Działania dotyczące skonstruowania nowej przestrzeni Muzeum Niepodległości, z przyczyn praktycznych, podzielono na dwie fazy. Faza numer jeden, to prace budowlane wykonywane w obrębie

istniejącego budynku pałacu. Celem fazy numer dwa będzie rozbudowa pałacu Przebendowskich, w postaci trzykondygnacyjnej struktury podziemnej, wtopionej w część ogrodową. W wyniku realizacji wspomnianych faz, powstaną skomunikowane ze sobą, autonomiczne w zakresie funkcji, zespoły pomieszczeń. Zespoły te wyposażone będą we własne wejścia i pomieszczenia pomocnicze służące obsłudze zwiedzających. Dzięki wspomnianej autonomii planowanych struktur, placówka uzyska warunki do prowadzenia różnorodnych przedsięwzięć, w bardzo elastycznej formule. Nawet stosunkowo złożone wydarzenia, odbywające się w pomieszczeniach zlokalizowanych w części rozbudowanej, nie będą zakłócały funkcjonowania przestrzeni umieszczonych w pałacu.

Opisany powyżej podział może okazać się również przydatny, gdyby konieczne było zachowanie ciągłości pracy placówki, także w trakcie budowy. W takim przypadku, część podstawowych funkcji ekspozycyjnych i edukacyjnych, można będzie realizować przy wykorzystaniu przestrzeni rozbudowy. Wykonana w drugiej kolejności przebudowa pałacu nada ostateczny kształt Muzeum Niepodległości w przyszłości.

Całość przewidzianych do wykonania prac ma pomóc w stworzeniu warunków do powiększenia przestrzeni ekspozycyjnych i edukacyjnych. Zapewniony zostanie dostęp do zbiorów bibliotecznych, dzięki budowie łatwo dostępnej czytelnicy. Wzbogacenie programu o dodatkowe funkcje, pozwoli przyciągnąć nowych odwiedzających oraz zatrzymać ich na dłuższy pobyt w muzeum.

Dzięki przeorganizowaniu komunikacji wewnętrznej, obiekt będzie bezpieczny, biorąc pod uwagę obowiązujące obecnie przepisy. Łatwiej będzie zrealizować nowe ekspozycje i dostarczać zbiory do sal muzealnych. Zapewniony zostanie współczesny standard powierzchni służącej pracownikom muzeum, tak w zakresie ergonomii, jak i komfortu cieplnego w sezonie letnim oraz zimowym. Instalacja nowych urządzeń i systemów instalacyjnych, znacząco przyczyni się do obniżenia kosztów eksploatacji Muzeum Niepodległości.

Pałac

Cyrkulacja zwiedzających i pracowników wewnątrz budynku

Wejście główne do budynku w projekcie pozostawiono w obecnym miejscu, od strony zachodniej, na szczycie ryzalitu owalnego. Zaplanowano uruchomienie wejść bocznych, z których wejście północne będzie przystosowane dla osób niepełnosprawnych, a południowe zasilać będzie restaurację zlokalizowaną na parterze. Ze strefy wejścia dla niepełnosprawnych, za pomocą korytarzy wewnętrznych, dostać się będzie można do pomieszczenia kasy/informacji.

Hol wejściowy na parterze pełnić będzie funkcję miejsca gromadzenia się i oczekiwania. Z holu, za pomocą dwóch nowych, symetrycznie rozłożonych biegów schodów, będzie można dostać się na kondygnację -1. Również z holu przechodzić się będzie do przestrzeni kasy/informacji, a stamtąd, północnym biegiem reprezentacyjnych schodów, docierać do holu przed salami ekspozycyjnymi na I piętrze. Bieg południowy klatki reprezentacyjnej sprowadzać będzie zwiedzających, poprzez sklep muzealny, z powrotem do holu wejściowego.

W budynku przewidziano zainstalowanie dwóch wind osobowych. Większa, umieszczona w sąsiedztwie kasy/informacji, z założenia ma obsługiwać zwiedzających. Winda mniejsza, umieszczona w okolicy sklepika muzealnego, przeznaczona będzie głównie dla pracowników.

Zdecydowano o uporządkowaniu układu klatek schodowych zlokalizowanych w bocznych częściach budynku. Zaprojektowano wyburzenie istniejących i zastąpienie ich nowymi, spełniającymi obowiązujące przepisy, w tym w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Nowe klatki schodowe, w prosty sposób komunikujące poziomy od -1 do +2, zaplanowano w alkierzach frontowych. Klatki schodowe wyposażone będą w tzw. dusze doświetlające.

Z poziomu +2, zaplanowano realizację nowych biegów schodów (w miejsce istniejących), spełniających obecnie obowiązujące przepisy. Schody te łączyć mają poziom +2 z poziomem +3. Z poziomu +3, wyprowadzono klatkę schodową zasilającą poziom +4.

Cyrkulacja zbiorów

Zaprojektowano windę towarową do przewożenia zbiorów, elementów dekoracji, o wymiarach kabiny 3,4x3,4 metra. Winda obsługiwać będzie kondygnacje od -1 do +1.

Na poziomie -1 w planach umieszczono pomieszczenie przyjęcia zbiorów – służbę, a obok magazyn tymczasowy. Ze służby zapewniono dostęp do pracowni przygotowania ekspozycji, w których można będzie budować większe elementy wystawowe. W sąsiedztwie pracowni będzie się znajdować pomieszczenie pomocnicze – warsztat.

Do czasu realizacji pełnego systemu cyrkulacji zbiorów w Muzeum Niepodległości, kolejna część przewidziana jest do realizacji w fazie drugiej, zasilanie windy towarowej odbywać się może poprzez wejście główne lub wejście od strony tarasu, zlokalizowane na parterze obiektu.

Rozmieszczenie funkcji na kondygnacjach

Na kondygnacji -1 zaplanowano hol wejściowy dolny, który poza pełnieniem funkcji komunikacyjnych, będzie przestrzenią, w której przewiduje się realizację wystaw czasowych. Bezpośrednio z holu zapewniony będzie dostęp do szatni dla zwiedzających oraz zespołu toalet, w tym również toalety dla niepełnosprawnych.

Naprzeciwko klatki schodowej, sprowadzającej zwiedzających z holu wejściowego górnego, zaprojektowano wielopoziomową czytelną, zaopatrzoną w otwarty księgozbiór. W czytelnicy zorganizowano stanowisko dla personelu oraz różne formy siedzisk dla czytelników. Poziom czytelnicy połączony zostanie z poziomem holu dolnego za pomocą podnośnika (dla osób niepełnosprawnych) oraz szerokich schodów.

Na poziomie -1 zaprojektowano również umieszczenie kuchni, obsługującej kawiarnię/restaurację, zlokalizowaną na parterze oraz magazyn sklepu muzealnego.

Na parterze zaplanowano zespół wejścia głównego z holem wejściowym (górnym hol). W sąsiedztwie zlokalizowana zostanie przestrzeń kasy i informacji, a po przeciwnej stronie holu, sklep muzealny z małą czytelną. Sklep muzealny będzie zaopatrzony w wejście dla pracowników, prowadzące do jednej z projektowanych klatek schodowych. Za jej pomocą, będzie można dostać się na kondygnację -1 i tym samym do magazynu sklepu muzealnego.

Rys 7. Czytelnia w pałacu

Przy wejściu dla niepełnosprawnych (północne wejście boczne), powstanie toaleta dla niepełnosprawnych oraz pomieszczenie biurowe dla szefa ochrony (dobra komunikacja z zespołem wejścia).

Sala znajdująca się na osi holu wejściowego, pełnić będzie rolę sali wielofunkcyjnej. Będzie tam można organizować zajęcia edukacyjne oraz ekspozycje czasowe. Przestrzeń przylegająca do sali, znajdująca się w sąsiedztwie północno-wschodniego alkierza, przeznaczona będzie na wystawy czasowe.

W południowo-wschodnim narożniku budynku zaplanowano umieszczenie restauracji/kawiarni. Restaurację „Niepodległa”, podzielono na salę ogólną restauracyjną, w której znajdować się będzie bar oraz wydzielona salka kawiarniana. Restauracja będzie dostępna z holu wewnętrznego oraz z zewnątrz, dzięki niezależnemu dojściu, skomunikowanemu z południowym wejściem bocznym. W sąsiedztwie holu wejścia bocznego umieszczona zostanie toaleta obsługująca restaurację. Przewidziano możliwość utworzenia

zewnątrznego tarasu restauracji/kawiarni, przylegającego do pomieszczeń restauracji.

Na „niskim” I piętrze, dostępnym za pomocą bocznych klatek schodowych, zorganizowane zostaną pomieszczenia biurowe oraz węzły sanitarne obsługujące te pomieszczenia.

Na „wysokim” I piętrze, przewidziano likwidację wtórnych podziałów i aranżację, całej, niezajętej przez komunikację pionową, przestrzeni, na potrzeby ekspozycyjne. W holu I piętra przewidziano realizację ekspozycji czasowej, w pozostałych salach ekspozycję stałą muzeum.

W ramach wielopoziomowego poddasza zaplanowano realizację pomieszczeń biurowych i administracyjnych, przeznaczonych dla pracowników Muzeum Niepodległości. Skoncentrowanie funkcji biurowej w jednym miejscu, pozwoli na zwolnienie powierzchni na parterze oraz usprawnienie komunikacji wewnętrznej między pracownikami. Należy również podkreślić, że nowe pomieszczenia biurowe odpowiadać będą współczesnym standardom, tak w zakresie ergonomii, jak i komfortu cieplnego, w przeciwieństwie do stanu obecnego. Na każdym z trzech poziomów poddasza zaplanowano salkę konferencyjną, pomieszczenia socjalne oraz węzły sanitarne. Powierzchnie biurowe na poddaszu będą doświetlone za pomocą światła dziennego.

Rozbudowa

W ramach fazy numer dwa zaplanowano realizację trzykondygnacyjnej struktury podziemnej, w części wschodniej działki należącej do Muzeum Niepodległości. W trakcie określania obrysu części podziemnej, wzięto pod uwagę uwarunkowania wynikające z występowania cennych drzew. Wszystkie przewidziano do zachowania.

Cyrkulacja zwiedzających i pracowników wewnątrz budynku

Do holu wielofunkcyjnego, zlokalizowanego na kondygnacji –1 projektowanej struktury podziemnej można będzie dotrzeć poprzez czytelną ulokowaną w pałacu. Będzie tam można się dostać także bezpośrednio z zewnątrz, za pomocą wejścia ogrodowego, po schodach zewnętrznych, rozpoczynających swój bieg w rejonie projektowanej zatoki autobusowej. Dostęp do holu zapewnia także winda osobowa, komunikująca poziom terenu z poziomem galerii przy nowej sali kinowej.

Z holu wielofunkcyjnego, dzięki wznoszącej się galerii, odwiedzający dotrą do wejść na widownię sali kinowej, znajdujących się na tyłach najwyższej położonego rzędu siedzeń. Za pomocą lokalnej klatki schodowej, z tego punktu odwiedzający mogą dotrzeć do toalet obsługujących część podziemną. Dostęp do tych toalet zapewniony zostanie również bezpośrednio z holu wielofunkcyjnego. Pracownicy będą mogli dostać się na wszystkie kondygnacje struktury podziemnej za pomocą specjalnie do tego przeznaczonej windy osobowej oraz klatki schodowej. Na parking podziemny pracownicy i wyselekcjonowani dostawcy będą mogli docierać za pomocą windy samochodowej.

Cyrkulacja zbiorów

Przewidziano realizację rampy zasilającej windę towarowo-samochodową, komunikującą poziom -1, gdzie dostarczane będą zbiory transportem samochodowym, z kondygnacją -3, na której znajdują się główne magazyny. Ze strefy ekspedycji zbiorów, zlokalizowanej na przedłużeniu rampy, przewidziano dostęp do śluzy znajdującej się przed windą służącą do transportu ekspozycji.

Publikacje, będą dostarczane do czytelnicy, znajdującej się na kondygnacji -1, za pomocą przeznaczonej do tego windy, obsługującej kondygnację -3, magazynową.

Rozmieszczenie funkcji na kondygnacjach

Na kondygnacji -3 planuje się umieszczenie pomieszczenia przyjęcia zbiorów, magazynu głównego zbiorów, magazynu czytelnicy oraz magazynów administracyjnych. Bezpośrednio z pomieszczenia przyjęcia zbiorów, zapewniony będzie również dostęp do magazynu specjalnego, wodoszczelnego.

Na kondygnacji -2 umieszczony zostanie parking dla pracowników muzeum, z 26 miejscami parkingowymi dla samochodów osobowych. Na tej kondygnacji umieszczone będą również pomieszczenia magazynowe i techniczne.

Na poziomie -1,5 będą toalety i szatnia, obsługujące węzeł sali kinowej.

Głównym elementem kondygnacji -1 będzie sala kinowa ze 174 miejscami siedzącymi, wyposażona w stałą, audytoryjną widownię. W sali przewidziano realizację wyniesionej sceny, a na tyłach

widowni, kabiny projekcyjnej dla technika. Salę obiegać będzie wznosząca się galeria, która może służyć jako dodatkowa przestrzeń do organizacji ekspozycji tymczasowej.

Funkcję taką może pełnić również hol wielofunkcyjny, do którego wchodzić się będzie z czytelnicy umieszczonej w pałacu oraz za pomocą schodów zewnętrznych. W narożniku holu zostanie umieszczona kawiarnia, połączona z kuchnią, obsługującą kawiarnię/restaurację ulokowaną na parterze.

Dzięki realizacji niezależnego dostępu na kondygnację –1 projektowanej struktury podziemnej, możliwe będzie funkcjonalne wydzielenie węzła sali kinowej i tym samym organizowanie wydarzeń, niezależnie od funkcjonowania zasadniczej części Muzeum Niepodległości.

Architektura

Nie zaplanowano zasadniczych zmian w obrębie elewacji lub bryły pałacu. Przyjęto możliwość realizacji przeszklenia w obrębie tympanonu, umiejscowionego od strony ogrodu. Zakłada się również wbudowanie przeszkleń w połacie dachu. Struktura planowana w części ogrodowej, w wyważony i delikatny sposób będzie prowadzić dialog przestrzenny z istniejącym budynkiem. Nie stworzy konkurencji dla pałacu, dyskretnie pozostając w jego cieniu.

Adam Białobrzęski